

Leren leven van de verwondering

Protestantse Kerk

Visie op het leven en werken
van de kerk in haar geheel

- 3 Inleiding 'Leren leven van de verwondering'
Een uitnodiging tot gesprek
- 5 Protestantse Kerk in Nederland
- 6 Gemeenschap rond het Woord
- 7 Kerk-zijn in eenheid en verscheidenheid
- 8 Kerk-zijn in een veranderende cultuur
- 9 Kerk-zijn als gestalte van de verwachting
- 11 Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?
- 12 De synode kiest voor uitgangspunten van beleid
- 20 **Gesprekshandreiking**
Vragen voor het gesprek in de classis
- 21 **Gesprekshandreiking**
Vragen voor het gesprek in de kerkenraad
- 23 **Gesprekshandreiking**
Vragen voor het gesprek op een gemeenteavond

U heeft de brochure 'Leren leven van de verwondering' in handen. Deze brochure bevat een visienota, opgesteld door de synode van de Protestantse Kerk in Nederland. In deze nota verwoordt de synode haar visie op de identiteit, de roeping en de toekomst van de Protestantse Kerk in Nederland. Met dit stuk wil de synode richting geven aan de kerk in haar geheel en daarmee ook voor de dienstenorganisatie van de kerk. De dienstenorganisatie zal zich bij het formuleren en uitvoeren van haar gehele beleid richten naar de in deze nota verwoorde visie.

Graag wil de synode de visienota met u delen en biedt u de nota als handreiking aan. Zij nodigt u uit een gesprek te voeren met gemeenteleden onderling, binnen de kerkenraad of de classis. Een gesprek over de visie van de Protestantse Kerk in Nederland en over het door de plaatselijke gemeenten te formuleren beleid met het oog op hun identiteit, roeping en toekomst.

Gemeenteleden kunnen naar aanleiding van de brochure 'Leren leven van de verwondering' het geloofsgesprek voeren: wat willen we als gemeente voor mensen vandaag en morgen zijn? De kerkenraad kan met deze visie in de hand zijn beleid toetsen: waarom is ons beleid zoals het is en brengt deze nota daarin veranderingen? Aan de classis wordt uitdrukkelijk gevraagd op de nota te reageren: kan deze visie richtinggevend zijn voor de Protestantse Kerk in Nederland? De classis kunnen hun reactie op deze notitie *vóór 1 juni 2006* toezenden aan het synodesecretariaat (postbus 8504, 3503 RM Utrecht; synodesecretariaat@pkn.nl). Op de najaarsynode 2006 zal de synode de notitie bespreken, die is bijgesteld naar aanleiding van de binnengekomen reacties.

Handreiking voor gesprek

Achterin deze brochure (pagina 20 tot en met 23) hebben we een aantal gespreksvragen geformuleerd die u behulpzaam kunnen zijn bij de bespreking van de nota 'Leren leven van de verwondering'. Er zijn vragen voor een classisbijeenkomst, vragen voor een kerkenraadsbijeenkomst en vragen voor een gemeenteavond. Een paar vragen zijn specifiek gericht op het formuleren van een reactie, door de classis naar de synode. Er zijn verschillende soorten vragen. Sommige vragen naar uw *mening* over een alinea, andere vragen welk *gevoel* een citaat bij u oproept, en weer andere vragen naar *praktijkvoorbeelden*. Het is belangrijk om die soorten vragen te kiezen die passen bij de gespreksdeelnemers, maar om ook de afwisseling in het oog te houden. De gespreksvragen zijn slechts een hulpmiddel. Als u als gemeente, kerkenraad of classis een eigen en andere methode van bespreking hanteert, is dat natuurlijk prima!

Wij wensen u een vruchtbare bespreking van de nota toe!

Namens de generale synode van de Protestantse Kerk in Nederland,

Dr. B. Plaisier, scriba

De nota 'Leren leven van de verwondering' en bijbehorende handreiking voor gesprek, zijn te vinden op www.pkn.nl, in het dossier 'De verwondering'. Daar kunt u ook artikelen en commentaren bij de visienota vinden.

Protestantse Kerk in Nederland

Sinds 1 mei 2004 zijn wij een verenigde kerk: de Protestantse Kerk in Nederland. Wij zijn dankbaar voor de totstandkoming van deze verenigde kerk, waarbij we de weg daarheen niet vergeten zijn. In veel plaatselijke gemeenten heeft de vereniging van de kerken tot nieuw elan geleid. Wij willen als kerk onze protestantse traditie vruchtbaar maken voor het geheel van de samenleving.

De Protestantse Kerk is deel van Gods wereldwijde kerk, waarin protestanten een eigen plaats innemen. Daarbij weten wij dat Gods kerk in Israël wortelt en laten we ons gezeggen door de Schriften die wij met elkaar delen. Wij kunnen niet bestaan zonder een diepe verbondenheid met het joodse volk.

Protestanten zijn – in de oorspronkelijke betekenis van het woord – mensen die ‘een publieke getuigenis afleggen’. In alle openheid en openbaarheid staan zij voor de verkondiging van het evangelie van Jezus Christus.

Wij geloven stellig dat God tot mensen spreken wil en daarvoor ook de Protestantse Kerk gebruikt. De woorden van God klinken ons soms als muziek in de oren. Zij vertellen dat God ons accepteert zoals wij zijn. Daarbij wil Hij ons vernieuwen, moed geven en de weg openen naar Hem en elkaar. Zijn woorden raken ons soms pijnlijk. Wij worden onder kritiek gesteld als wij in onszelf gekeerd zijn, of wanneer wij onze eigen gang gaan.

Als protestanten zijn wij ervan overtuigd

dat iedere gelovige toegang tot God heeft en Gods Woord kan horen, geloven en in praktijk brengen. Pessimisme en apathie worden overwonnen door te vertrouwen op de beloften van God en door volhardend biddend te gaan in het voetspoor van Jezus. Als wij alleen kijken op dat waartoe wij in staat zijn, ontvalt ons de moed en wordt ons geloof meer twifelen dan vertrouwen. Wij geloven echter dat de Geest ons bevrijdt van moedeloosheid en ons ongekende dingen laat zien.

Niet neergang, maar geloof in de kracht van het Woord dient het leven van de kerk te bepalen (2 Timotéus 2:9). Daarom zetten wij ons in om tot een verandering van onze blikrichting te komen. Wij willen weg van het verlamdende gevoel dat de kerk een aflopende zaak zou zijn. Onze tijd biedt allerlei kansen en mogelijkheden en ons staan nieuwe middelen ter beschikking. Wij geloven in de blijvende kracht van het christelijk geloof.

De protestantse traditie is altijd gekenmerkt door een sterke betrokkenheid op de samenleving. Wij ervaren een dringende behoefte om als kerk ook in deze tijd zichtbaar en relevant aanwezig te zijn.

De kerk leeft in de plaatselijke gemeente. De gemeente is een gemeenschap rond het Woord. De gemeente is ontvanger van het Woord. Het Woord is de oorsprong van de kerk, de grond onder haar voeten, haar grootste vreugde en vaste hoop voor de toekomst. De kerk wordt gedragen door het Woord. Daarom kan zij het niet laten om het Woord dat haar is geschonken, door te vertellen. In vertalen, vertellen en verkondigen, in vieren, voorleven en verbeelden ligt het leven van de gemeente. De plaatselijke gemeente is het kloppende hart van de kerk en de gemeentelieden zijn de ambassadeurs van het Woord. De gemeente is daarom missionair. Zij is er om het Woord over de grenzen van kerk en christendom heen te vertalen en vorm te geven. Zij is daarin echter ook kwetsbaar. Woorden raken betekenisloos wanneer de verteller zelf hierdoor niet

wezenlijk gegrepen is. Het Woord moet handen en voeten krijgen in het leven en de dienst van de gemeente en haar leden.

Veel mensen ervaren deze (kerkelijke) gemeenschap als onnodig. Zij putten zelfstandig uit allerlei spirituele bronnen, en soms ook uit de bijbel. Dit individualistische godsgeloof heeft echter zijn grenzen. Het geloof dient gedragen te worden door een brede geloofsgemeenschap, die door Woord en sacrament wordt gevoed. Een plek waar christenen elkaar bemoedigen in de onderlinge omgang, elkaar bevragen en versterken in hun persoonlijk geloof en christen-zijn. Het protestantisme heeft het geloof van de enkeling hoog, maar weet ook hoezeer de gemeenschap nodig is. Zo'n gemeenschap – in oude of in nieuwe vorm – kan de kerk hun bieden.

In artikel I van de kerkorde is de identiteit van de Protestantse Kerk beschreven. 'De kerk leeft uit Gods genade in Jezus Christus en belijdt de Heilige Schrift als enige bron en norm van de verkondiging.' Zij put uit de bronnen van de calvinistische en lutherse traditie. In deze belijgende traditie staan wij van harte. De kerk is veelkleurig. Deze verscheidenheid komt voort uit het verschil in context van de plaatselijke gemeenten en de verschillende vormen van geloofsbeleving in de kerk. Daarbij vormen de leden met hun specifieke geschiedenis met God en hun eigen gaven en talenten, de gemeente (1 Korintiërs 12). Deze veelkleurigheid van de Protestantse Kerk ervaren wij als rijkdom en uitdaging. Rijkdom, omdat Gods openbaring in Christus te groot is voor één enkele gestalte. Uitdaging, omdat pluriformiteit gemakkelijk kan worden tot een niets verplichtende vrijblijvendheid. Wij lijden ook aan de verscheidenheid. Het is daarom van groot belang, dat wij de verschillen die er zijn (in traditie, in beleving en verwoording) vruchtbaar maken door met elkaar in gesprek te gaan. Het luisteren naar de geloofsverantwoording en de Schriftuitleg van elkaar is niet een vrijblijvende zaak. We mogen elkaar op dit punt niet onverschillig negeren en ons van de ander isoleren, noch de verschillen van mening verdoezelen. Want ondanks alle verschillen staan wij voor die éne Protestantse Kerk. Op landelijk niveau willen we werken aan het versterken van deze eenheid

door te werken aan meningsvorming in verscheidenheid die de eenheid versterkt en verdiept. Hierbij zullen ook de predikanten worden ondersteund. De kerkorde kent op dat punt ook een sleutelrol toe aan de classicale vergadering. Inspirerend leiderschap is onmisbaar in het versterken en bewaren van de eenheid. Want hoe verscheiden het protestantisme en de Protestantse Kerk ook zijn, toch gaat het in de veelkleurigheid van de kerk om de belijdenis van de Naam boven alle namen: Jezus Christus.

zich steeds weer aan te passen aan snelle maatschappelijke ontwikkelingen of reorganisaties op het werk. Mede hierdoor is het vrijwilligerswerk onder druk komen te staan.

Er is een wantrouwen ontstaan in gezagsdragers en instituties, waarbij het zich tevreden voelen over de eigen zelfstandigheid samengaat met een gevoel van verloren zijn, van onbehagelijkheid. Dit gevoel wordt versterkt doordat mensen zich onzeker voelen door de ontwikkeling naar een multiculturele samenleving. Dit gevoel bemoeilijkt het publieke debat en kan gemakkelijk leiden tot verharding van de publieke opinie.

Er is sprake van een gevoelscultuur waarin het belevingsaspect voor mensen zwaar weegt. Door de drukte van het bestaan is er behoefte aan intense en vluchtige ontspanning. Maar tegelijk is er behoefte aan oriëntatie op zingeving en levensvragen. Ook daarbij speelt de beleving een belangrijke rol, meer dan instituties of leerstellingen. Er is vraag naar rituelen op sleutelmomenten in de eigen levensloop, naar verdieping van persoonlijke spiritualiteit. Daarvoor wordt contact gelegd met geestverwanten, vaak zonder de behoefte aan blijvende verbanden. Gezocht wordt naar een persoonlijk verworven antwoord op levensvragen, niet naar collectief gedragen zekerheden. In hun zoektocht of met hun antwoord willen veel mensen hun ervaringen wel delen met anderen, maar zich niet verplichtend met hen verbinden.

Ieder mens moet in onze cultuur zelf zijn of haar leven vorm en inhoud geven. Er zijn geen vanzelfsprekendheden meer op het gebied van geloof, politiek en levensloop. Veel mensen ervaren dit als een bevrijding, maar het veroorzaakt ook onzekerheid.

Het geloof in de maakbaarheid van de samenleving is vervangen door de illusie van de maakbaarheid van het eigen bestaan. Daardoor is het leven vol en druk geworden. Opleiding, carrière, relatie, werk, zorg voor kinderen en/of ouders, sociale verbanden, alles vraagt om aandacht. De druk wordt versterkt door de voortdurende roep om succes en geluk. Daar komt nog bij de noodzaak om

Bij al deze verschijnselen dienen wij opnieuw te beseffen, dat het evangelie niet het vanzelfsprekende antwoord op alle vragen is. Het evangelie is niet een algemeen inzichtelijk verhaal, maar de verkondiging van de Gekruisigde. De kerk is een vreemde in deze wereld. Haar verkondiging is tegendraads en soms aanstootgevend. Haar plek wordt voortdurend aangevochten. Zodra de kerk dit uit het oog verliest, verliest zij haar kritisch gehalte, of overschreeuwt zij zichzelf. De crisis van de kerk in het Westen hangt nauw samen met de verlegenheid waarin onze samenleving verkeert. Deze crisis kan heilzaam zijn als de kerk leert zien dat zij in onze samenleving een minderheid is die het moet hebben van de woorden van God. De kerk heeft alleen toekomst wanneer zij de opgestane Heer volgt en vertrouwt op Gods Geest, vanuit de bede: 'Kom, Heilige Geest, vernieuw uw kerk.'

Op die weg leren wij ook om verder te zien dan de grenzen van onze eigen kerk. In de kerk, in onze eigen gemeente, hunkeren wij naar die vernieuwing door de Heilige Geest, maar vaak zien we niet de onstuimige groei van andere geloofsgemeenschappen om ons heen. Wij zien te weinig dat, wereldwijd gezien, de kerk een snel groeiende beweging is. Het maakt duidelijk dat God ook vandaag mensen inspireert.

Daarbij zijn wij er ons van bewust dat wij pas kunnen spreken vanuit het zwijgen, en dat we pas kunnen belijden nadat we

schuld hebben beleden. Crisis, verlegenheid en aanvechting kunnen voor de kerk nooit het laatste woord hebben. Wij zijn er heilig van overtuigd dat Gods beloften en koningschap ook aan mensen van vandaag een nieuw heilzaam perspectief bieden. Daarom heeft de kerk de blijvende opdracht om ook in onze tijd de drie-een God te verkondigen:

- God de Vader, die aan mensen geborgenheid geeft in deze zoekende wereld,
- Jezus Christus, die verzoening brengt in een wereld vol gewonde en verwonde mensen,
- de Heilige Geest, die ons mensen – en deze wereld – vernieuwt.

Op die weg leren we opnieuw de grondwoorden van het protestantisme spellen: *sola gratia* (door genade alleen), *sola fide* (door geloof alleen), *sola scriptura* (door de Schrift alleen).

Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?

1. De kerk wil een krachtige geloofsgemeenschap zijn waar mensen, samen met anderen en in het licht van de woorden van God, de zin van hun leven kunnen ontdekken. Vanuit haar eeuwenlange omgang met God heeft de kerk (ant)woorden gevonden die ook nu richtinggevend zijn voor mensen en samenleving.
2. De kerk wil vanuit haar protestantse geloofstraditie staan voor de levensveranderende boodschap van het evangelie en hiervan getuigen. Dat wil de kerk doen op een aansprekende en eigentijdse wijze voor alle generaties.
3. De kerk wil een gemeenschap zijn waar Gods aanwezigheid wordt gevierd in de prediking, in liederen, gebeden en in de tekenen van doop en avondmaal.
4. De kerk wil een gemeenschap van gebed zijn waar mensen leren beseffen dat zij hun lijden, hun schuld en hun vragen in Gods handen mogen leggen.
5. De kerk wil een centrum van waarden en spiritualiteit zijn, een plek van bezinning waar mensen kunnen ontdekken wie zij zelf zijn en wat God van hen vraagt.
6. De kerk wil een zorgzame gemeenschap zijn, die zich bekommert om mensen in problemen, hen bijstaat en voor hen opkomt.
7. De kerk wil een gemeenschap zijn waar mensen zich geborgen kunnen weten. De gemeenschap, die de kerk is, weerspiegelt iets van de ruimte en de geborgenheid die God aan mensen schenkt.
8. De kerk wil een beweging van hoop en verwachting zijn waarin mensen elkaar dichtbij en veraf inspireren over de grenzen van armoede, onrecht en hopeloosheid heen.

1. Volharding en voortgang

De Protestantse Kerk wil een kerk van het Woord zijn. Te midden van aanvechting en crisis vertrouwen wij op de belofte van Christus over zijn aanwezigheid, over de gave van de Geest en de kracht van het geloof (Johannes 10:10 en 14:12). Wij blijven volharden in het vertrouwen dat er alle reden is om tegenover de apathie telkens opnieuw de voortgang van het evangelie te zetten. Wij leven van de verwondering en geloven dat God het laatste woord heeft (Gezang 225:3). Daarom maken wij werk van gemeenschappelijke bemoediging, liefdevolle en effectieve begeleiding van gemeenten en doelgerichte gemeenteopbouw.

2. Geloofsverdieping

Bij alles wat wij doen – landelijk en plaatselijk – zullen wij het Woord en daarmee liefde, hoop en groei centraal stellen (Efeziërs 4:15,16). Wij erkennen onze tekorten, maar stellen ons vertrouwen op Hem die vergeeft en vernieuwt. Daarom richten wij ons allereerst op geloofsverdieping. Wij geloven dat het geloofsgesprek en de toerusting van gemeenteleden om hun geloof te delen met anderen kunnen leiden tot groei van de kerk (Gezang 252:2). Niet neergang, maar geloof in de kracht van het Woord mag het leven van de kerk bepalen (1 Johannes 5:5).

3. Missionaire roeping

Wij leggen nadruk op het begeleiden van de gemeente bij het volgen van haar missionaire roeping, op zo'n wijze dat de onderscheiden gaven van gemeenteleden en gemeenten worden gestimuleerd. Samen met de gemeenten zullen wij op zoek gaan naar woorden die het evangelie zo vertolken, dat mensen geraakt worden. Wij verlangen ernaar dat er in Nederland een steeds groter wordende groep komt die het evangelie hoort en gelooft. Voor hen willen wij openstaan en kerk zijn. Ook willen wij ons nadrukkelijk gaan richten op die groepen mensen die wij met onze huidige manier van kerk-zijn niet bereiken.

4. Geloofsoverdracht

Geloofskennis is van wezenlijk belang voor het voortbestaan van de kerk. Geloofsoverdracht – individueel en binnen gemeenschappen – wordt centraal gesteld. Door studie, stimulering en het beschikbaar stellen van informatie uit gemeenten die op een vernieuwende wijze gestalte geven aan hun roeping, wordt ervoor gezorgd dat elke gemeente de beschikking krijgt over handreikingen die haar verder helpen. De nadruk komt hierbij te liggen op de eigen ontwikkeling van gemeenten. Hierbij worden zij – als zij dit wensen – bijgestaan door de dienstenorganisatie. Die zal sterk gericht zijn op de eigenheid van de gemeente.

5. Ruimte voor jeugd en jongeren

Jeugd en jongeren krijgen alle ruimte om te zoeken naar nieuwe vormen van kerk-zijn, om Christus te leren kennen en te groeien in geloof. Jongeren hebben grote behoefte aan het geloofsgesprek; het gesprek tussen de generaties is daarbij noodzakelijk. Van de gemeenten wordt gevraagd om hieraan grote aandacht te besteden. Wij vragen de jeugdbewegingen om steeds meer en nauwer samen te werken.

6. Spiritualiteit

Wij zoeken in een cultuur van 'beleven' naar nieuwe vormen van spiritualiteit. Wij putten daarbij dankbaar uit de bronnen van het protestantisme, maar zullen ook gebruik maken van wat ons wordt aangereikt vanuit andere christelijke tradities. De kerk zal handreikingen doen op het gebied van meditatie en spiritualiteit, levensvragen, ethiek en de vertolking van de bijbel.

7. Imago

Wij zullen naar onszelf als kerk en naar onze activiteiten kijken met de vraag wat het aansprekende, aantrekkelijke en appellerende is voor de mensen om ons heen. Wij verplichten ons tot het verbeteren van het gemeente-zijn, van het imago van de kerk en van de kwaliteit van wat wij zeggen en doen.

8. Kerkelijk- en geloofsgesprek

Wij vragen van elkaar om in de eigen gemeente en met andere gemeenten in gesprek te gaan over onze roeping om gemeente van Christus te zijn. Dit kerkelijk gesprek moet steeds meer het karakter van een geloofsgesprek krijgen. De classicale vergaderingen zullen hierbij een inspirerende rol spelen.

9. Individuele contacten

Omdat mensen minder geneigd zijn om aangesproken te worden als onderdeel van een groep, zijn individuele contacten van groot belang. Wij willen hun persoonlijke vragen serieus nemen. De nieuwste communicatiemiddelen (waaronder internet) zullen hierbij intensiever worden gebruikt.

10. Dienst in de multiculturele samenleving

In het gemeenteleven en in het (wereld)diaconale werk gaat het ons om het zichtbaar maken van de liefde van Christus. Daarom zal de gemeente ook werk maken van haar dienst in deze multiculturele samenleving voor mensen die zij op haar weg ontmoet. De landelijke kerk verplicht zich om voor dit werk de plaatselijke gemeenten van dienst te zijn. Omdat de levende Heer alle dingen in zijn dienst neemt, willen wij de tegenstelling tussen de dienst van het Woord en de daad overwinnen.

11. Samenwerking met andere kerken en organisaties

Als verenigde kerk zoeken wij nauwere samenwerking met andere kerken en met verwante organisaties. Ook krijgen de zogenaamde modulaire uitvoeringsorganisaties alle ruimte om – in samenwerking met of op eigen kracht – voor de gehele kerk beschikbaar te zijn. Ons doel zal daarbij vooral de missionaire presentie zijn. Oecumene moet doelgericht zijn. Gemeenschappelijke studie en samenwerking met andere kerken en geloofsgemeenschappen zijn hierbij de middelen. Vooral de banden met migrantenkerken zullen worden aangehaald en de samenwerking met hen zal worden verdiept en verbreed. Missionaire presentie wordt de focus voor onze relatie met buitenlandse partners. Het wederzijds van elkaar leren zal het centrale aandachtspunt in deze contacten zijn.

12. Kerk-zijn in de samenleving

Wij willen duidelijk maken dat de kerk een belangrijke bijdrage kan leveren aan de samenleving. Wij zullen nationaal en internationaal met visie en inzet deelnemen aan het gesprek over de vragen van (samen)leven, duurzaamheid, vrede en gerechtigheid, waarbij wij ook de ethische vragen over leven en dood niet uit de weg gaan.

We weten natuurlijk niet hoeveel tijd u kunt besteden aan de bespreking van deze nota. We stellen ons zo voor dat u in anderhalf à twee uur een zinvol gesprek kunt hebben over de essentie van de nota. U wordt uitdrukkelijk gevraagd op bepaalde punten te reageren, vervat in de vragen 4 t/m 7. **Achterliggende vraag van de synode hierbij is: kan deze visie richtinggevend zijn voor de Protestantse Kerk in Nederland?**

‘Leren leven van de verwondering’

‘In deze nota verwoordt de generale synode haar visie op de identiteit, de roeping en de toekomst van de Protestantse Kerk in Nederland.’

- 1) Wat ziet u als de hoofdlijn van de nota? Kunt u daarin meegaan?
- 2) Wat ziet u, in één zin uitgedrukt, als het centrale thema? Inspireert dit u? Zijn daarover in de groep verschillende meningen?
- 3) Wat kunt u hier nu mee, in de regio, in de verantwoordelijkheid als plaatselijke gemeenten voor elkaar?

‘Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?’

De synode noemt in acht punten wat de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen wil zijn.

- 4) Kies drie punten uit die u het belangrijkste vindt als u denkt aan de kerk in uw regio. Wissel deze uit. Kunt u als classis tot een lijst van drie komen? Wat betekent dit voor uw beleid en wat zou dit kunnen betekenen voor de kerk landelijk?

‘De synode kiest voor de volgende uitgangspunten van beleid’

De synode noemt twaalf taken en aandachtsvelden die zij in de komende jaren als uitgangspunten van beleid wil kiezen.

- 5) Welke drie punten vindt u van het grootste belang? En welke drie punten spreken u inhoudelijk het meest aan? En waarom?
- 6) Heeft u eventueel een aanvulling op deze lijst? Kunt u dat motiveren?
- 7) Welke van deze aandachtspunten zal uw classis het komende jaar op de agenda zetten?

We weten natuurlijk niet hoeveel tijd u kunt besteden aan de bespreking van deze nota. We stellen ons zo voor dat u in anderhalf à twee uur een zinvol gesprek kunt hebben over de essentie van de nota. Een andere suggestie is om een half jaar lang het eerste half uur van de kerkenraadsvergadering aan een paar vragen bij deze nota te besteden. **U kunt met deze visie in de hand uw beleid toetsen: waarom is ons beleid zoals het is, en brengt deze nota daarin wellicht veranderingen? Er ligt ook een voorstel voor bespreking binnen uw classis. U kunt daarbij altijd aansluiten indien u dat wenst.**

‘Leren leven van de verwondering’

‘In deze notitie verwoordt de generale synode haar visie op de identiteit, de roeping en de toekomst van de Protestantse Kerk in Nederland.’

- 1) Wat ziet u, in één zin uitgedrukt, als het centrale thema? Inspireert dit u? Zijn daarover in de groep verschillende meningen?
- 2) Leg deze notitie eens naast het beleidsplan van uw plaatselijke gemeente. Waar liggen de overeenkomsten, waar liggen de verschillen?

‘Visie op het leven en werken van de kerk in haar geheel’

‘Sinds 1 mei 2004 zijn wij een verenigde kerk: de Protestantse Kerk in Nederland. (...) In veel plaatselijke gemeenten heeft

de vereniging van de kerken tot nieuw elan geleid.’

- 3) Heeft u in uw gemeente met dit nieuwe elan te maken? Of juist met verdriet om wat gebeurd is? Hoe gaat u daarmee om?

‘Niet neergang, maar geloof in de kracht van het Woord dient het leven van de kerk te bepalen (2 Timotëus 2:9).’

- 4) Deze alinea zet de toon. Kunt u zich daarin vinden? Gaat het tintelen als u dit leest of vindt u dit juist irrealistisch? Noteer een korte reactie voor uzelf. Wissel uw antwoorden uit.

‘Gemeenschap rond het Woord’

‘Het geloof dient gedragen te worden door een brede geloofsgemeenschap, die door Woord en sacrament wordt gevoed.’

- 5) Veel gemeenteleden hebben een meer individualistisch geloof. Zij ervaren de kerkgemeenschap als onnodig, soms als veeleisend. Hoe geeft u deze gemeenteleden een plaats in uw beleidsplan en uw activiteiten? Weet u of gemeenteleden hun gemeente vooral ervaren als ‘een plek van onderlinge bemoediging’ of als ‘een veeleisende en betuttelende omgeving’?

‘Kerk-zijn in eenheid en verscheidenheid’

‘Deze veelkleurigheid van de Protestantse Kerk ervaren wij als rijkdom en uitdaging.’

Gesprekshandreiking

Vragen voor het gesprek op een gemeenteavond

- 6) In welke zin is uw gemeente veelkleurig? Wat is daarbij concreet voor u de rijkdom, en wat de uitdaging? Hoe geeft u dit vorm in uw beleidsplan?

'Kerk-zijn in een veranderende cultuur'

In deze tekst wordt de veranderende cultuur van nu omschreven.

- 7) Lees deze tekst eens voor uzelf door en zet de omschrijvingen op een rij. Welke vindt u zelf het meest typerend voor deze tijd? Kunt u van elke omschrijving zowel de uitdaging als de kans aangeven?
- 8) Met welke daarvan heeft u in uw gemeente vooral te maken? Hoe houdt u daar in uw activiteiten rekening mee?

'Kerk-zijn als gestalte van de verwachting'

'Op die weg leren wij ook om verder te zien dan de grenzen van onze eigen kerk.'

- 9) Kijkt u zelf van tijd tot tijd over de grenzen van de eigen kerk? Heeft u contacten met andere geloofsgemeenschappen? Wat doet u samen met hen? Welke ervaringen heeft u daarmee?
- 10) In de visie van de synode is de kerk een vreemde in de wereld, omdat haar boodschap tegendraads en soms aanstootgevend is. Op welke manier vindt u dat uw gemeente tegendraads of aanstootgevend in haar omgeving is, of zou moeten zijn?

'Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?'

De synode noemt in acht punten wat de Protestantse Kerk in Nederland voor mensen vandaag en morgen wil zijn.

- 11) Kies drie punten uit die u het belangrijkste vindt als u denkt aan de kerk landelijk. Wissel deze uit. Kunt u als kerkenraad tot een lijst van drie prioriteiten komen?
- 12) Kies ook drie punten uit die u het belangrijkste vindt als u aan uw plaatselijke gemeente denkt. Wissel deze uit. Kunt u als kerkenraad tot een lijst van drie prioriteiten komen? Vergelijk deze lijsten. Zijn ze verschillend of gelijk? Zijn de verschillen te motiveren?

'De synode kiest voor de volgende uitgangspunten van beleid'

De synode noemt twaalf taken en aandachtsvelden die zij in de komende jaren als uitgangspunten van beleid wil kiezen.

- 13) Welke drie punten vindt u van het grootste belang? Zijn er punten die u mist in deze lijst? Zo ja, noem dan maximaal drie punten en geef aan voor welke drie andere punten deze in de plaats komen. Welke punten heeft u in uw beleidsplan als 'speerpunt' gekozen?

De visie in de nota is ook uitstekend geschikt om tijdens een gemeenteavond te bespreken. Doel van de bespreking is de uitwisseling tussen gemeenteleden onderling: wat willen we als gemeente voor mensen vandaag en morgen zijn? Waarschijnlijk bent u als plaatselijke gemeente heel goed zelf in staat om zo'n avond vorm te geven, met behulp van uw predikant. Mocht u ondersteuning wensen bij het vormgeven van zo'n avond of de inhoudelijke invulling ervan, dan kunt u altijd een beroep doen op het Protestants Dienstencentrum in uw regio. Als richtlijn geven we u een suggestie voor de opzet van een gemeenteavond.

'Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?'

- 1) De gemeenteleden gaan in kleine groepjes uiteen. Elke deelnemer heeft een kopie van de paragraaf 'Wat wil de Protestantse Kerk in Nederland voor de mensen zijn?'
- 2) Elk groepje kiest uit de lijst drie taken die zij het belangrijkste vindt voor de eigen gemeente. Deze taken schrijft zij op een vel papier.
- 3) Daarna houdt het groepje een brainstormsessie over de vraag: 'En hoe kunnen we dat handen en voeten geven in de komende jaren?' Stilzwijgend en zonder commentaar gaan de groepsleden naar voren en noteren op het vel papier alle suggesties en ideeën die bij hen opkomen, rijp en groen.
- 4) Tot slot bespreekt elk groepje de suggesties en kiest bij elke taak één concrete mogelijkheid.
- 5) In de plenaire bijeenkomst worden de vellen papier opgehangen en vertelt elk groepje welke drie taken en welke drie concrete suggesties zij heeft uitgekozen.

Colofon

Uitgave

Protestantse Kerk in Nederland
Postbus 8504
3503 RM Utrecht

Protestantse Kerk

Bestellen

Brochureverkoop van de Protestantse Kerk in Nederland
Telefoon: (030) 880 17 24
E-mail: brochureverkoop@pkn.nl
Of via de webwinkel op www.pkn.nl

Foto's

Foto p. 4: Goos van der Veen/Hollandse Hoogte
Foto p. 7: Marcuskerk te Den Haag
Overige foto's: Protestantse Kerk in Nederland

Vormgeving en druk

Libertas, Bunnik